

Kvittering på innsendt svar på Høring - forslag til endringer i momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Saksnummer: 24/4281

Sak: Høring - forslag til endringer i momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Levert: 09.01.2025 16:03

Svartype: Med merknader

Jeg svarte som: Annen frivillig organisasjon

Avsender: Norske Kunstforeninger

Kontaktperson: Hanne Houen

Kontakt e-post: hanne.houen@kunstforeninger.no

Høringsuttalelse fra Norske Kunstforeninger

Vi viser til høringsnotat fra Kultur-og likestillingsdepartementet av 14. oktober 2024 om forslag til endringer i merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Norske Kunstforeninger takker for invitasjon til å komme med innspill til høringsnotatet og fokuserer på kapitlene om frivillig innsats og om forvaltningspraksis. For øvrig stiller vi oss bak Frivillighet Norges høringsuttalelse.

Norske Kunstforeninger er en landsdekkende organisasjon som ivaretar interessene til Norges 139 kunstforeninger, kunstlag og kunsthaller (i fortsettelsen bare kalt kunstforeninger), i tillegg til fem fylkeslag. Vi er sentralledd og kompetansesenter for foreninger over hele landet, som i snart 190 år har hatt som oppgave å formidle kunst til et bredt publikum, de seinere år ikke minst til barn og unge.

Hovedaktiviteten i kunstforeningene er å formidle samtidskunst. Utenfor de store byene er kunstforeningen ofte det eneste stedet publikum kan oppleve kunst av nålevende kunstnere.

Kunstforeningene, som demokratiske og ikke-kommersielle organisasjoner, befinner seg i frivillig sektor, driver frivillig virksomhet, er registrert i Frivillighetsregisteret i Brønnøysundregistrene og kan benytte grasrotandelen og skattefradragets ordningen for gaver. De kan søke om strømstøtte og momskompensasjon. Med årsmøtet som høyeste organ, er medlemmene kjernen i kunstforeningenes virksomhet.

Medlemskap er åpent for alle, noe som gjør at kunstforeningene skiller seg fra offentlige kunstinstitusjoner, kommersielle kunstgallerier og kunstnerorganisasjonenes egne visningssteder.

Kunstforeningene står i en særstilling innen det norske visuelle kunstfeltet – og innen den norske frivilligheten. Et fåtall foreninger har ansatte i varierende stillingsprosjenter. Kunstforeningene har tradisjon for økonomisk aktivitet i form av salgsutstillinger der original kunst selges på vegne av kunstner (såkalt formidlingssalg) mens foreningen tar en provisjon av salget. Kunstforeningene er visningssteder for landets profesjonelle kunstnere og bidrar dermed til å styrke kunstnerøkonomien. Foreningene tar ikke ut utbytte ved kunstsalg, derimot føres provisjonen tilbake inn i foreningsdriften. Kunstforeninger driver også med annen

kunstformidling, som foredrag, kunstnersamtaler, kurs og workshoper for et mangfold av publikumsgrupper.

Mye ulønnet arbeidsinnsats skjer i kunstforeningene, både i arbeidende styrer, men også ved at medlemmer og andre frivillige deltar i ulike utvalg og grupper. Alle aktive kunstforeninger har medlemmer som betaler medlemskontingent. Mange foreninger mottar gaver og støtte fra ulike stiftelser og organisasjoner, i tillegg til at enkelte søker og mottar midler fra det offentlige, blant annet Kulturrådet og Kultur- og likestillingsdepartementet, støtte som ofte kommer med føringer, som krav om å betale kunstnerhonorarer. Gavegivere så vel som det offentlige kan også legge føringer for instrumentell bruk av visuell kunst (for eksempel å styrke mangfold og deltakelse i sivilsamfunnet), men fri programmering i foreningene kan og må ikke styres av slike krav alene.

Norske Kunstforeninger er i likhet med andre frivillige organisasjoner bekymret over det vi opplever som en endring i Lotteritilsynets tolkning av Forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner. Tilsynet kontrollerer allerede et antall kunstforeninger hvert år, der stadig skiftende saksbehandlere på ulikt vis bruker skjønn. Vi mener at skjønn som metode for å vurdere mengde frivillighet og en forenings rett til momskompensasjon burde bli erstattet av mer objektive kriterier.

Vi mener dessuten at ordningen og/eller tilsynet burde ta mer hensyn til at mengde frivillig innsats i en større organisasjon kan variere fra år til år. Et eksempel er dersom foreningen mottar en større gave til et flerårig prosjekt (ikke alle inntektsfører gaver/prosjektstøtte i forhold til påløpte kostnader, etter prinsippet om løpende avregning). En annen utfordring vi mener ikke er tatt nok hensyn til i søknadsbehandlingen i tilsynet de siste årene er at mange foreninger fremdeles arbeider for å få den frivillige innsatsen opp på samme nivå som før covid-19-pandemien. Det gjelder både medlemstall, mengde gaver og antall frivillige. Selv om foreninger får statlig og kommunal støtte, er de likefullt sårbare organisasjoner der sykdom og andre tilfeldige og uforutsette hendelser kan få så store konsekvenser at momskompensasjonen i siste instans kan bli kuttet. Norske Kunstforeninger opplever dette som alvorlig og bekymringsfullt.

I vår høringsuttalelse ønsker vi avslutningsvis å presentere et konkret eksempel på en krevende situasjon en av våre medlemsforeninger nylig kom opp i, da vi mener saken egner seg til å illustrere en aktuell, men tilbakevendende problemstilling for landets kunstforeninger:

Kunstforening fikk avslag på momskompensasjon for regnskapsåret 2022

Norske Kunstforeninger og Christianssands Kunstforening – Kristiansand Kunsthall opplevde en vanskelig og svært krevende sak uten løsning da Christianssands Kunstforening – Kristiansand Kunsthall for regnskapsåret 2022 mistet forventet momskompensasjon på mer enn 500.000 kroner. Lotteritilsynets klageinstans Lotterinemndas endelige avslagsbrev, datert 27.05.2024, inneholdt etter vår mening en del ganske påfallende faktafeil. I tillegg til å nevne *honorar til kunstnere* som negativt i forhold til frivillighet, kommer denne merkelige påstanden: «*Tilsynet pekte også på at det ville være visse gjenytelser til den gratis arbeidsinnsatsen til eventuelle kunstnere som også formidler sin kunst via foreningen.*» Dette må være tatt ut av luften og muligens basert på fordommer. En kunstner som sitter i et kunstforeningsstyre eller deltar som frivillig vil nettopp *ikke* ha anledning til å vise kunsten sin i foreningen i perioden vedkommende innehar et verv.

For øvrig brukte Lotterinemnda i avslagsbrevet det feilaktige uttrykket «*de store*

kunstnerforeningene» i stedet for kunstforeningene, en misforståelse eller -tolkning som kan ha bidratt til avslaget for nevnte kunstforening. Lotterinemnda skriver videre: «Det følger av langvarig forvaltningspraksis at kravet om at frivillig innsats er en viktig del av virksomheten må forstås slik at den frivillige innsatsen må være omfattende og utgjøre hovedaktiviteten i virksomheten.» I motsetning til dette, bruker Forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner formuleringen «en viktig del av virksomheten». Ut fra høringsnotatet til Kultur- og likestillingsdepartementet virker det som denne utviklingen ønskes reversert, noe Norske Kunstforeninger mener er svært viktig.

Norske Kunstforeninger er av den oppfatning at avslaget i Lotterinemnda på søknad om momskompensasjon for Christianssands Kunstforening – Kristiansand Kunsthall for regnskapsåret 2022 er av så alvorlig karakter at vi 27.08.2024 ba om et møte med Kultur- og likestillingsdepartementet ved kulturminister Lubna Jaffery. Vi fikk avslag på henvendelsen med begrunnelse at forslag til enkelte endringer i momskompensasjonsordningen skulle ut på høring om kort tid. Selv om Kultur- og likestillingsdepartementet i sitt avslag om et møte skriver at det ikke kan instruere Lotteritilsynet eller Lotterinemnda i enkeltsaker, mener Norske Kunstforeninger i lys av unøyaktigheter og feil i avslagsbrev fra klageinstansen Lotterinemnda at saken burde vært gjennomgått på nytt. Til orientering fikk Christianssands Kunstforening – Kristiansand Kunsthall igjen momskompensasjon for regnskapsåret 2023, som for alle tidligere år, unntatt året 2022.

Takk for muligheten til å komme med innspill til høringsnotatet.

Oslo 09.01.2025

Norske Kunstforeninger

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på regjeringen.no.